

Józef Łapiński

Konsystorz greckokatolicki w Chełmie na przełomie XVIII i XIX wieku

Prawo Kanoniczne : kwartalnik prawno-historyczny 30/1-2, 143-150

1987

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

O. JÓZEF ŁAPIŃSKI OFMConv.

KONSYSTORZ GRECKOKATOLICKI W CHELMIE NA PRZEŁOMIE XVIII I XIX WIEKU

Treść: — Wstęp — 1. Liczba konsystorza — 2. Czas urzędowania i kompetencje konsystorza — Zakończenie.

Wstęp

W każdej diecezji obrządku greckokatolickiego organem wspomagającym biskupa w zarządzie diecezją był konsystorz, zwany też niekiedy oficjalem lub wikariatem generalnym. Służył on biskupowi swoją radą i doświadczeniem w załatwianiu różnych spraw administracyjnych i sądowych, zgodnie z uprawnieniami otrzymanymi od biskupa¹.

1. Liczba konsystorza

Zarówno liczba konsystorza w diecezji, jak i osób w nich pracujących zależała od woli biskupa i warunków istniejących w diecezji.

Z zasady na czele każdego konsystorza stał przewodniczący, zwany najczęściej oficjalem. Do pomocy miał notariusza oraz innych pomocników. Dotyczyło to zarówno konsystorza generalnych, jak i okręgowych, jednak zawsze zależnych od generalnego².

Chociaż instytucja ta w Kościele greckokatolickim na Rusi znana była już w XVII w., to jednak podstawę prawną dał jej dopiero synod zamojski w 1720 roku, który nakazał utworzenie w każdej diecezji tylu konsystorza, ile katedr znajduje się w danym biskupstwie. W myśl zaleceń tego synodu oficjalem z zasady winien być duchowny diecezjalny, wyjątkowo zaś zakonnik³.

¹ A. Vetulani, *Początki oficjalu biskupiego w Polsce*, w: *Nova Polonia Sacra*, t. 3, Kraków 1939, s. 10—15, 52—56.

² P. Hempterek, *Oficjalat Okręgowy w Lublinie w XV—XVIII w.*, Lublin 1974, s. 48.

³ *Synodus Provincialis Ruthenorum habita in Civitate Zamosciae Anno MDCCXX*, Romae 1724, tit. III, s. 101: „Quilibet Episcopus Officialem habeat saecularem, si inter saeculares quispiam ad hoc Officium idoneus inveniatur, sin minus Regularem. Si quis autem plures habet Ecclesias Cathedrales, pro unaquaque Dioecesi unum constituere teneatur”; L. Bieńkowski, *Organizacja Kościoła Wschodniego w Polsce XVII—XVIII w.*, w: *Kościół w Polsce*, t. 2, Kraków 1969, s. 914—915. Biskupi unicy na ogół zastosowali się do tego postanowienia

O istnieniu konsystorza w diecezji chełmskiej świadczą zachowane do naszych czasów akta, na podstawie których można stwierdzić, że instytucja konsystorza, jako pomocniczego organu biskupa, istniała w diecezji jeszcze przed prowincjonalnym synodem zamojskim⁴. Pierwotnie nosił on nazwę Sądu Duchownego, a dopiero w połowie w. XVIII zaczęto go określać konsystorzem⁵. Urzędnika zaś będącego odpowiedzialnym za działalność konsystorza nazywano oficjałem lub wikarym generalnym⁶.

Na podstawie dostępnych akt archiwalnych konsystorza chełmskiego oraz innych źródeł jest możliwe dokładne zbadanie, ile właściwie było konsystorzów w diecezji i jaki był ich los w czasie drugiego i trzeciego rozbioru Rzeczypospolitej. Wśród autorów zajmujących się tą problematyką są dwie różne opinie na ten temat. Sporna jest głównie sprawa dotycząca liczby funkcjonujących w diecezji konsystorzów. W pracy Kościół w Polsce Ludomir Bienkowski na podstawie przeprowadzonych badań archiwalnych wyraźnie stwierdza, że w diecezji chełmskiej istniały dwa konsystorz: chełmski i bełzki, obejmujące po 11 dekanatów⁷. Natomiast inni są zdania, że w diecezji chełmskiej od początku istniał tylko jeden konsystorz z siedzibą w Chełmie. Na potwierdzenie swego stanowiska przytaczają fakt ustanowienia nowego składu konsystorza chełmskiego przez biskupa Teodozjusza Rostockiego w 1786 r.⁸

Na podstawie archiwaliów trudno pogodzić się z tą opinią. Fakt powołania przez biskupa Rostockiego nowego składu konsystorza diecezji w Chełmie, na co powołują się niektórzy badacze, wcale nie wyklucza możliwości istnienia drugiego konsystorza w diecezji. Zwłaszcza, że ten sam biskup Rostocki i to w tym samym 1786 roku wyraźnie wspomina o konsystorzu działającym na Polesiu, a ma to miejsce w dokumencie wystosowanym do tego konsysto-

synodu zamojskiego, powołując w niektórych diecezjach nawet więcej oficjالاتów niż wymagał tego synod, na przykład w diecezji metropolitalnej — kijowskiej było aż 7 oficjالاتów, które obejmowały od 3 do 10 dekanatów. Diecezja lwowska liczyła 5, płocka i przemyska po 3, a chełmska 2 oficjالاتy.

⁴ *Akta Chełmskiego Konsystorza Greckokatolickiego*, sygn. 29, s. 65, 74. Akta te znajdują się w Wojewódzkim Archiwum Państwowym w Lublinie. Już pod koniec rządów diecezją chełmską biskupa Jakuba Suszy (1652—1685) istniał oficjالات, którego zadaniem było rozstrzygać wszystkie sprawy sporne i karne, a przede wszystkim sprawy małżeńskie.

⁵ Tamże, sygn. 7, 30. Przemawia za tym nawet tytuł księgi, zawierającej dokumenty dotyczące działalności konsystorza chełmskiego, który brzmi: „*Liber Actorum Cinsistorii 1719—1770*”.

⁶ Tamże, sygn. 30, s. 49.

⁷ L. Bienkowski, dz. cyt., s. 915.

⁸ S. Głódź, *Działalność sądowa i administracyjna chełmskiego konsystorza greckokatolickiego w latach 1815—1875*, Romae 1980, s. 21—22.

rza, w którym szczegółowo określa jego kompetencje⁹. Również następne twierdzenie niektórych autorów za istnieniem tylko jednego konsyсторza w diecezji chełmskiej, na które powołują się, a mianowicie zachowane *Acta Generalia Consistoriali Chelmensis et Belzensis Episcopatus Illmi et Excellmi et Rdmi Domini Maximiliani Ryłło Dei Sanctae Sedis Ap. Gratia Episcopi Chelmensis et Belzensis Anno Domini 1759*¹⁰, wcale nie wykluczają istnienia drugiego konsyсторza okręgowego działającego w diecezji. Akta te podają wyraźnie tylko ten fakt, że w diecezji egzystował jeden konsyсторz generalny, który nosił pełną nazwę diecezji chełmsko-belzkiej.

Wydaje się, że stanowisko historyka Ludomira Bieńkowskiego, stwierdzające fakt istnienia w diecezji chełmskiej dwóch konsyсторzy, jest bardziej przekonujące, ponieważ przemawiają za tym archiwalia, ustawodawstwo synodalne biskupa P. Ważyńskiego oraz względy praktyczne.

Potwierdzeniem stanowiska opowiadającego się za tym, że w diecezji funkcjonowały dwa konsyсторze, jest wyraźna o tym wzmianka w uchwałach pierwszego synodu biskupa Ważyńskiego z roku 1791. Podczas tego synodu biskup Ważyński dokooptował nowych sędziów do konsyсторza generalnego w Chełmie oraz poleskiego. Ważyński powołuje się tu wyraźnie na dwa konsyсторze: w Chełmie i na Polesiu, które zostały powołane do życia przez jego poprzedników¹¹.

Również wzgląd praktyczny przemawia za tym, że w diecezji chełmskiej istniały dwa konsyсторze. Była to diecezja wprawdzie niewielka pod względem terytorialnym, ale jej zbyt rozległa konfiguracja z konieczności wymagała istnienia drugiego konsyсторza w diecezji. Jeżeli Ważyński — ze względu na wielkie odległości parafii poleskich od Chełma — dla ułatwienia wzięcia udziału

⁹ Akta Chełmskiego Konsyсторza Greckokatolickiego, sygn. 757, s. 34—35.

¹⁰ S. Głódź, dz. cyt., s. 22.

¹¹ Synody diecezji chełmskiej ob. wsch., wyd. E. Likowski, Poznań 1902, s. 43: „Utrzymując ustanowione od poprzednika swojego konsyсторze, i generalny w Chełmie i drugi na Polesiu, dla prędszej spraw rozsządania z temiż opisami, jakie przy tych ustanowieniu ułożone były, w swojej ważności i powadze, Pasterz terażniejszy zachował, atoli do konsyсторza chełmskiego nad ustanowionych dawniej sędziów przydał i powołał Przew. J. X. Bazylego Ławrysiewicza, parocha kańskiego i Przew. J. X. Szulakiewicza, parocha orchowieńskiego. Pisarzem zaś tegoż konsyсторza, gdy J. X. Bartłomiej Nazarewicz jest powołanym do usług J. W. J. X. Metropolity, na tego miejsce wyznaczonym został W. X. Piotr Ciszewski, paroch chełmski uspeński. Insygnatorem W. X. Leon Komarczewski, paroch dypułycki. A zaś do konsyсторza poleskiego za sędziów Asessorów przydani zostali J. X. Jan Stodziewicz, paroch hołowieński i W. X. Tomasz Teodorowicz, paroch chworostowski”.

duchowieństwa diecezji w synodach organizował je często w dwóch różnych miejscach, to jest na Polesiu i w Chełmie¹², to tym bardziej wydaje się być koniecznym fakt istnienia w tak rozległej diecezji dwóch konsystorzów, których działalność na co dzień dotykała problemów podległego duchowieństwa. Trudno jest przyjąć fakt, by duchowni z Polesia byli pozbawieni siedziby konsystorza na swoim terenie, przez co musieliby wszystkie sprawy załatwiać przed konsystorzem w Chełmie. Należy podkreślić, że nie ma żadnych dowodów w dokumentach, które by negowały fakt istnienia dwóch konsystorzów w diecezji chełmskiej. W związku z powyższym należy przyjąć, że w diecezji chełmskiej istniały dwa konsystorze: generalny w Chełmie i okręgowy na Polesiu, który był całkowicie podporządkowany generalnemu.

2. Czas urzędowania i kompetencje konsystorza

Dokładne ustalenie, jak długo egzystowała instytucja konsystorza w diecezji chełmskiej, jest również trudne. Na ten temat opinie są także podzielone.

Niektórzy twierdzą, że historia konsystorza w diecezji chełmskiej dzieli się na dwa zasadnicze etapy: pierwszy — od początku istnienia tej instytucji w diecezji (przełom XVII i XVIII w.) do trzeciego rozbioru Rzeczypospolitej oraz drugi etap — od czasów utworzenia Królestwa Polskiego (1815), kiedy to unicka diecezja chełmska znalazła się po latach niewoli w granicach tegoż królestwa, do roku 1875, to jest do czasów całkowitej likwidacji unii¹³.

Powyższe twierdzenie z góry zakłada lukę w historii konsystorza chełmskiego. Przerwa ta miałaby prawdopodobnie trwać od 1795 do 1815 roku, czyli około 20 lat.

Nie ulega wątpliwości, że na skutek rozbiorów Rzeczypospolitej w końcu XVIII w. diecezja chełmska padła ofiarą podziałów. Wpłynęło to z całą pewnością na dezorganizację diecezji oraz spowodowało, przynajmniej na krótki okres, całkowity upadek instytucji kościelnych, w tym i konsystorzów. Jedynym organem diecezji podzielonej przez zaborców był w tym czasie biskup.

Jedno jest pewne — w roku 1795 istniały jeszcze oba konsystorze w diecezji. Potwierdzenie tego stanowi fakt powołania przez Ważyńskiego nowego składu konsystorza działającego na Polesiu oraz dokładne określenie jego kompetencji. Na surogata biskup powołał ks. Aleksandra Zdanowicza — proboszcza lubomelskiego, sekretarzem zaś ustanowił ks. Teodora Połuchtowicza — proboszcza ratneńskiego¹⁴.

¹² Tamże, s. 16, 25.

¹³ S. Głódź, dz. cyt., s. 19.

¹⁴ *Akta Chełmskiego Konsystorza Greckokatolickiego*, sygn. 11 a, s. 45—46: „Wszem wbec y każdemu z osobna komu o tym wiedzieć

Biskup Ważyński troszczył się bardzo o właściwe funkcjonowanie obydwóch konsystorzów w diecezji. Wiedział, że od sprawnej działalności tej instytucji zależy skuteczność całokształtu pracy duszpasterskiej w diecezji. Aby usprawnić funkcjonowanie konsystorza, szczegółowo określił jego kompetencje, zadania oraz wzajemny stosunek zarówno konsystorza okręgowego, działającego na Polesiu, jak też generalnego z siedzibą w Chełmie.

Zakres uprawnień konsystorza był bardzo szeroki, ponieważ pełnił on rolę instancji sądowej i administracyjnej pomiędzy biskupem a urzędem diekańskim.

Zgodnie z wyraźnym postanowieniem biskupa, zadaniem konsystorza na Polesiu było karanie wszystkich winnych, zwłaszcza kapłanów, którzy nie zachowywali prawa kościelnego oraz nie wypełniali obowiązków wypływających z przynależności do stanu kapłańskiego. Opornych kapłanów, którzy mimo udzielonej nagan nie opamiętali się, konsystorz okręgowy mógł zwolnić z beneficjum oraz odesłać winnych pod sąd konsystorza generalnego. W celu wymierzenia kary osobom winnym, które celowo unikały sądu kościelnego, konsystorz mógł odwołać się o pomoc do świeckich urzędów, które miały doprowadzić opornych do trybunału konsystorza. Do kompetencji konsystorza okręgowego należało również czuwać nad karnością i odpowiednią edukacją duchowieństwa, nad pomnożeniem wiary wśród wiernych oraz chwały Bożej w diecezji. Miał on też wydawać różne polecenia duchownym i wiernym, a także udzielać rozgrzeszenia nawet z niektórych przypadków zarezerwowanych dla biskupa i Stolicy Apostolskiej¹⁵.

W celu ścisłego rozgraniczenia kompetencji konsystorza okręgo-

należy mianowicie jednak Generalnemu Konsystorzowi tudzież PWW Dziekanom, WW Plebanom, cerkwi wakujących doczesnych Rządcom, Wikariuszom, Kapellanom y całemu tak świeckiego jako y duchownego stanu ludowi w Surrogacyi Poleskiej znajdującemu się, a do Naszey władzy należącemu Pokoy y Pasterskie Błogosławieństwo. Gdy między innymi pieczołowitości naszey obowiązkami, ten jest nayscisleyszy, abyśmy zwierzchności Naszey podległym wszystkim nie tylko w tym co do Zbawienia dusz Krwią Chrystusową odkupionych należy, ale też co do karności Cerkiewney, do dobrego w Państwie Naszey porządku, do obyczajów naprawy, do przystoyności życia y czułości Parochów, oraz do wygody w potrzebach duchownych ludu ściągać się może, osobliwie w stromie Poleskiej do Urzędu Naszego dalekiej, zaradzać y skuteczniejsze środki obmyślać mogli, przeto temuż obowiązkowi Naszemu chcą zadość uczynić, a czuiąc słabe nie małym wiekiem y pracą nadwątlone zdrowie, Nasze do ustanowionej Surrogacyi Polskiej Przewielebnego JX — Aleksandra Zdanowicza, Lubomelskiego Plebana... na urzędzie Surrogata Poleskiego postanowić y utwierdzić umysłiliśmy... dając tak ustanowionemu moc y władzę Konsystorz surrogatorski za poprzedzającym obwieszczeniem, y za użyciem Pisarza w osobie PW JX^a Teodora Połuchtowicza, Plebana Ratneńskiego...”

¹⁵ Tamże, s. 46.

wego od generalnego Ważyński określił szczegółowo sprawy, które nie były w zakresie uprawnień konsystorza okręgowego. Konsystorz okręgowy nie mógł mianowicie: przyjmować nowych funduszów parafialnych, dokonywać podziału parafii, wyznaczać dziekanów i wicediekanów, instygatorów, spowiedników oraz egzaminatorów. Nie mógł również dokonywać poświęceń nowych cerkwi, jak również tych, które należało rekonceyliować na skutek profanacji. Konsystorz ten nie miał prawa przeprowadzać wizytacji generalnych swego oficjalatu, pozwalać duchownym na opuszczanie diecezji oraz udzielać rozgrzeszenia z następujących grzechów: lichwiarstwa, czarodziejstwa, cudzołóstwa, symonii, bluźnierstwa, kazirodztwa, świętokradztwa, krzywoprzysięstwa oraz podpalenia. Nie było również w jego kompetencji udzielanie święceń akolitatu, błogosławienie małżeństwa bez zapowiedzi, wyznaczanie proboszczów na wakujące parafie oraz przedłużanie czasu spowiedzi wielkanocnej.

Konsystorz okręgowy na Polesiu został zobowiązany przez biskupa do sporządzania kwartalnych sprawozdań ze swojej działalności. Sprawozdania te należało przysyłać biskupowi za pośrednictwem konsystorza generalnego.

O podporządkowaniu konsystorza okręgowego konsystorzowi generalnemu świadczy stwierdzenie biskupa, iż apelacja od wyroku konsystorza poleskiego ma być wnoszona do konsystorza generalnego¹⁶.

Powyższe dane wskazują, że oba konsystorze przerwały swoją egzystencję w diecezji z chwilą trzeciego rozbioru Rzeczypospolitej (1795), kiedy to resztki unickiej diecezji chełmskiej podzielono między Rosję i Austrię. Stolica biskupia — Chełm — została wcielona do Austrii¹⁷.

W roku 1796 rząd austriacki nakazał podległym biskupom — między innymi również biskupowi chełmskiemu — utworzenie konsystorzy diecezjalnych, które miałyby prowadzić protokoły wszystkich kościelnych czynności, a następnie przysyłać je do Komisji Urządzącej. Konsystorze diecezjalne miały składać się z wikariusza generalnego, siedmiu radców oraz personelu pomocniczego. Zadaniem konsystorza miało być również prowadzenie administracji diecezji, podawanie wniosków do władz państwowych w sprawach obsadzania parafii oraz sądownictwo kościelne¹⁸.

¹⁶ Tamże, s. 47.

¹⁷ *Encyklopedia Powszechna PWN*, t. 4, Warszawa 1976, s. 66.

¹⁸ J. Pelesz, *Geschichte der Union der ruthenischen Kirche mit Rom von der ältesten Zeiten bis auf die Gegenwart*, bd. 2. Würzburg—Wien 1881, s. 710—711; T. Mencil, *Galicja Zachodnia 1795—1809, Studium z dziejów ziem zaboru austriackiego po III rozbiore*, Lublin 1976, s. 165—166.

Wikariusz generalny miał pełnić swą funkcję dożywotnio, a w razie jego rezygnacji lub usunięcia biskup mógł mianować nowego, ale dopiero po zatwierdzeniu tego kandydata przez urząd cesarski¹⁹.

Jak wynika z dostępnych źródeł, zwłaszcza uchwał synodalnych z roku 1797 i lat następnych, biskup Ważyński, zgodnie z dekretem cesarskim, reaktywował w Chełmie urząd konsystorza, ale nie jest pewne, czy był to konsystorz z pełnymi jego prerogatywami.

Już podczas obrad synodu w roku 1797 jest wzmianka o pisarzu konsystorialnym, ks. Bartłomieju Nazarewiczu²⁰ i o urzędzie konsystorza, do którego należało przesłać raport o śmierci każdego beneficjanta²¹. Podczas tego synodu nakazano instygatorom dekanalnym, aby donieśli do konsystorza o kapłanach zaniedbujących właściwą edukację swoich dzieci, zwłaszcza synów²².

Na potwierdzenie faktu, że działał w tym czasie konsystorz w diecezji chełmskiej, jest również postanowienie rządu austriackiego z 9 IV 1797 roku, na mocy którego przyznano pensję wikariuszowi generalnemu diecezji w wysokości 1500 zł rocznie²³.

Wzmianka o ks. Bartłomieju Nazarewiczu jako pisarzu konsystorialnym diecezji występuje w synodach biskupa Ważyńskiego z roku 1798 oraz 1801²⁴. Podczas synodu obradującego w roku 1801 wspomniano również o powołaniu przez biskupa Ważyńskiego oficjała, który na wzór innych diecezji miał wizytować w imieniu biskupa poszczególne parafie. Został nim ks. Flawian Sierzputowski, rektor seminarium chełmskiego²⁵. Podpis ks. Sierzputowskiego — jako rektora, a zarazem i oficjała chełmskiego — figuruje wśród podpisów złożonych pod aktami ostatnich dwóch synodów biskupa Ważyńskiego, odprawionych w roku 1802 i 1803²⁶.

¹⁹ Tamże, s. 166.

²⁰ *Synody diecezji chełmskiej*, s. 38. Od tego czasu w diecezji funkcjonował tylko jeden konsystorz z siedzibą w Chełmie. Dzieje konsystorza na Polesiu po trzecim rozbiórce Polski nie są nam znane. Prawdopodobnie funkcjonował on tam jeszcze przez jakiś bliżej nie określony czas.

²¹ Tamże, s. 39: „Ogłoszony był obowiązek od Cyrkułu, aby WWXX Dziekani o śmierci każdego beneficjanta raport czynili ad Officium Konsystoryale”.

²² Tamże, s. 41: „Na terażniejszym synodzie było doniesienie, że wielu kapłanów znajduje się takich, którzy dzieciom swoim, a szczególnie synom, przyzwoitej edukacji nie dają i zaniedbują: — zapobiegając stąd złym nałogom, czyli skutkom wyniknąć mogącym zaleca się JXX, Instygatorom Dekanalnym aby każdy swojego Dekanatu takie oskarżył, i ad Officium doniósł zaniedbującego”.

²³ T. M enc el, dz. cyt., s. 171.

²⁴ *Synody diecezji chełmskiej*, s. 43, 44, 58.

²⁵ Tamże, s. 62.

²⁶ Tamże, s. 66, 71.

Zakończenie

Na podstawie przytoczonych powyżej faktów opartych na źródłach można przyjąć, że konsystorz greckokatolickiej diecezji chełmskiej — mimo bardzo złożonej jej sytuacji politycznej — funkcjonował ciągle, z wyjątkiem tylko dwuletniej przerwy, to jest od 1795 do 1797 roku. Prawdopodobnie od roku 1797 do powstania Królestwa Polskiego (1815) ze zrozumiałych względów politycznych nie był w pełni zorganizowany, ale na pewno w diecezji funkcjonował i to sprawnie, zwłaszcza podczas rządów biskupa Ważyńskiego.

Wznowienie działalności konsystorza chełmskiego po zaledwie dwuletniej przerwie świadczy o tym, jak biskup Ważyński troszczył się o potrzeby rozbitej przez zabory diecezji, a zwłaszcza jej wiernych. Jaki był los konsystorza po śmierci biskupa Ważyńskiego (1804 r.) do powstania Królestwa Polskiego — nie wiadomo. Można tylko przypuszczać, że nadal funkcjonował, podobnie jak za czasów biskupa Ważyńskiego.

Te same źródła archiwalne ewidentnie wskazują, że do roku 1795 w diecezji istniały dwa konsystorze: generalny w Chełmie i okręgowy na Polesiu. Właściwe funkcjonowanie konsystorza w diecezji odgrywało ogromną rolę. Służył on bowiem biskupowi w załatwianiu spraw organizacyjnych i sądowniczych.

Il Concistoro greco-cattolico di Chełm nel secolo XVIII—XIX

Fino a 1795 cioè alla terza divisione della Respublica funzionarono due concistori nella greco-cattolica diocesi di Chełm: generale a Chełm e regionale in Polesie.

Nel momento della terza divisione della Polonia la regione Polesie hanno attribuito a Russia e la capitale vescovile di Chełm hanno annesso in Austria. Nell'anno 1797 il vescovo P. Ważyński reattivò a Chełm il governmento del concistoro e da questo tempo nella diocesi ha funzionato solo uno concistoro con la residenza a Chełm. L'attività del concistoro in Polesie dopo la terza divisione della Polonia è per noi sconosciuta. Durante il governmento della diocesi da parte del vescovo P. Ważyński e nonostante la complicata situazione politica del paese l'istituzione del concistoro nella diocesi funzionò senza le difficoltà.